

PAULIUS V. SUBAČIUS

Kristijono Donelaičio rankraščiai

Kristijono Donelaičio rankraščiai: Fotografuotinis leidimas = The Manuscripts of Kristijonas Donelaitis: A Facsimile Edition = Die Handschriften von Kristijonas Donelaitis: Faksimileausgabe, parengė Mikas Vaicekauskas, Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2014, 100 p.

Per 60 metų, praėjusių nuo pirmojo ir vienintelio dokumentinio (faksimilinio) Kristijono Donelaičio rankraščinio kūrybinio paveldo leidimo, gerokai pasikeitė ne tik fotografavimo/skenavimo bei spaudos technologijos, bet ir teorinis supratimas, kokias funkcijas toks leidimas atlieka, kokias originalo savybes jis gali ir turi perteikti, kas yra šaltinio visuma, koks ir kaip išdėstyta informacinis aparatas, viena vertus, yra informatyvus ir naudingas, kita vertus, neužgožia grafinio skelbiamų objektų unikalumo. Visais šiais požiūriais Miko Vaicekausko parengtas (prie šaltinio pristatymo prisidėjo dar ir Daiva Krištopaitienė) fotografuotinis LLTI saugomos archyvinės bylos F1-5259 leidimas yra konceptualiai naujas ir kokybiškai iš esmės skiriasi nuo pokarinio Leono Gineičio darbo.

Pirmiausia, kaip suponuoja bibliografinio kodo bei tekstų ikoniškumo sampratos, teoriniai veikalo istorijos, teksto istorijos ir šaltinio istorijos dinamiško bei komplikuito santykio apmąstymai XX a. pabaigos – XXI a. pradžios Vakarų filologų darbuose, nuspręsta publikuoti ne Kristijono Donelaičio autografus ar juo labiau – eilavimų autografus, o visą istoriškai susiklosčiusią archyvinę bylą, kurioje yra atsidiūrę vertingieji poeto rankraščiai. Kitaip tariant,

ties prirašyti, tiek tušti lapai, tiek Donelaičio, tiek kito asmens (Johanno Bernhardo Wacho) įrašai, viršelis bei kiti įrišimo elementai tampa publikacijos objektu, o tai leis vartotojui (mokslininkui ir kiekvienam besidominčiam) susidaryti patikimą įspūdį apie artimiausią materialųjį leidėjų *Metais* pavadinto klasikinio kūrinio kontekstą. Savo ruožtu, tiek rengėjo įvesta paginacija (grindžiama foliacijos r/v modeliu), tiek dvejopa (poemos dalies ir šaltinio) eilučių numeracija pirmą kartą užtikrins šio leidimo, o drauge ir originalo nedviprasmišką, identifikacijos tikslumą įgalinančią sąsają su tiesioginėmis citatomis pagal šaltinį ir pastabomis apie rankraščio išorines ypatybes bei kitus šaltinio savumus. Pastarieji pagal rengėjo sumanymą bus dedami į kitą knygą, kuri tęs Donelaičio korpuso mokslinės publikacijos projektą. Tokia kompozicija neleidžia aptariamoms knygos vartotojui dabar gauti visos žinomos (nustatytinos) informacijos apie skelbiamą objektą (straipsnis apžvelgia tik bendruosius šaltinio istorijos bruožus, tyrimo etapus ir akivaizdžias savybes), tačiau ateityje bus patogiu aprašus skaityti, diplomatinį perrašą bei kritinį tekstą nagrinėti sinchroniškai žvelgiant į aptariamą šaltinio vietą, t. y. nevertant knygos.

Naujai padaryti spalvoti aukštos raiškos skaitmeniniai atvaizdai ir deramas jų koregavimas turint galvoj dar ir duomenis, gautus šaltinį multispektriškai tiriant MuSIS kamera (t. y. įsitikinus, kas kur slepiasi ir nesislepia po tikrais ar tariamais šaltinio fiziniais defektais), leido spausdinimo etape tiražuoti maksimaliai tiksliai originalo kopijas. Pats rengėjas aiškiai ir tiksliai nusako tiek tekstologinius publikacijos sprendimus, tiek jos ir ankstesnio faksimilinio leidimo skirtumus; kaip jau minėjome, apibūdintas ir tikėtinas archyvinės bylos bei ją dabar sudarančių elementų kelias nuo Donelaičio darbo stalo iki dabarties momento. Šių duomenų paralelus skelbimas trimis (dar ir anglų bei vokiečių) kalbomis daro knygą lygiai prieinamą nacionalinei ir tarptautinei skलाई, kuri prognozuotina turint galvoje Donelaičio pasaulinį garsą ir aptariamą publikacijos atitiktį griežčiausiems šiuolaikinės tekstologijos reikalavimams. Tegalima pridurti du palinkėjimus – kad pasirodytų anonsuojamos Donelaičio naujųjų *Raštų* knygos, o faksimilės bei jas lydintis aparatas ir informacinė medžiaga ateityje taptų prieinama internetu iš klasiko skaitmeninio archyvo.